

Sosyal Medyanın Türk Aile Yapısına Etkisi

Veysel EROL*

Öz

Günümüz toplumlarında yaşanan hızlı değişim ve dönüşümler, yönetim, bilim, ekonomi vb. birçok alanı etkilediği gibi bilgi ve iletişim teknolojilerini de etkilemiştir. Özellikle son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerle birlikte internetin kullanımı da yaygınlaşmaya başlamıştır. İnternetin kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal medya platformları da gündelik hayatın en önemli ve vazgeçilmez parçalarından biri haline gelmiştir. Bireylerin sözlü ya da yazılı şekilde iletişim kurmasını sağlayan sosyal medya platformları, birçok alanda etkisini göstermektedir. Bu platformlardan toplumun en küçük sosyal kurumu olan aileler de etkilenmektedir. Aile yapısının ve ailenin sahip olduğu temel değerlerin değişmesine neden olan sosyal medya platformları her geçen gün tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal medya birçok ülkenin aile yapısını etkilediği gibi Türk aile yapısını de etkilemekte ve özellikle aile içi iletişim, mahremiyet, boşanma ve çocuklar üzerinde olumsuz etkilerin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada da sosyal medyanın Türk aile yapısı üzerindeki etkileri kuramsal olarak ele alınarak çözüm önerilerinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Aile, Türk Aile Yapısı, Aile İçi İletişim, Mahremiyet.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

The Effect of Social Media on Turkish Family Structure

Abstract

Rapid changes and transformations in today's societies, management, science, economy, etc. It has affected many fields as well as information and communication technologies. Especially in recent years, with the rapid developments in information and communication technologies, the use of the internet has started to become widespread. With the widespread use of the Internet, social media platforms have become one of the most important and indispensable parts of daily life. Social media platforms, which enable individuals to communicate verbally or in writing, show their influence in many areas. Families, the smallest social institution of the society, are also affected by these platforms. Social media platforms, which cause the family structure and the basic values of the family to change, appear as a matter of discussion day by day. Social media not only affects the family structure of many countries, but also affects the Turkish family structure and causes negative effects especially on family communication, privacy, divorce and children. In this study, the effects of social media on the Turkish family structure are discussed theoretically and solutions are offered.

Keywords: Social Media, Family, Turkish Family Structure, Inter-Family Communication, Privacy.

Article Type: Research Article

* Dr., Yönetimi Bölümü, veysel.erol43@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6949-768X.

1. GİRİŞ

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, hayatımızda birçok yeni değişim ve dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Özellikle 1990'lardan sonra yaygınlaşan bilgi ve iletişim teknolojileri, sağladıkları imkânlardan dolayı hayatın her alanında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte internet kullanımı da artmış ve günümüzde bilgisayarlar, tablet ve akıllı telefonlar sayesinde internete kolaylıkla erişilebilmektedir. İnternet kullanımının artmasıyla birlikte sosyal medya kullanımı da günden güne artmaktadır.

Sosyal medya, bireylerin kendilerini kolay bir şekilde ifade etmelerini sağlayan ve başkalarıyla sözlü ya da yazılı bir şekilde iletişim kurmasını kolaylaştıran sanal bir platformdur. Kullanım yaygınlığı her geçen gün artan sosyal medya platformları, gündelik hayatın en önemli parçalarından biri haline gelmiştir. Sosyal medya platformlarına özellikle kolay ve hızlı bir şekilde katılım sağlanması, bu platformların herkese açık olması, karşılıklı konuşmaya dayanması ve bireylere ya da farklı kaynaklara erişim sağlanmasından dolayı sosyal medyanın geleneksel medyadan oldukça farklı olduğu görülmektedir.

Sosyal medya platformları, dünyadaki en son gelişmelere yönelik güncel bilgilerin elde edilmesi, bireyler arasında bağlantı sağlanması, bireylerin farkındalık oluşturmaları, teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi, toplu etkinliklerin kolay bir şekilde organize edilmesi olmak üzere birçok alanda önemli avantajlar sağlamaktadır. Ancak sosyal medya platformlarının önemli avantajları olmakla birlikte dezavantajları da bulunmaktadır. Nitekim bu platformların yoğun bir şekilde kullanılmasından dolayı bağımlı hale gelmekte, sağlık sorunları ortaya çıkabilmekte, sosyal medya kullanıcılarının özel bilgileri kolay bir şekilde ele geçirilebilmekte ve uyuşturucu gibi zararları maddelerinin kullanımı sosyal medya platformlarında teşvik edilmesiyle özellikle çocuklar ve gençler olumsuz etkilenebilmektedirler. Ayrıca sosyal medyadan paylaşılan birçok yanlış bilgidен dolayı bireyler de yanlış yönlendirilmektedir. Dolayısıyla sosyal medya platformlarının kullanımı birçok kolaylığı beraberinde getirir de toplumsal konularda önemli sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu platformlar özellikle aile üzerinde son derece olumsuz etkiler bırakabilmektedir.

Aile, her dönemde ve her toplumda en önemli sosyal bir kurum olarak varlığını sürdürerek günümüze gelmiştir. Toplumun temelini teşkil eden aile, son yıllarda özellikle sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte hızlı bir değişime uğradığı görülmektedir. Birçok aile yapısında olduğu gibi Türk aile yapısında da bu süreçte önemli değişimler meydana gelmiştir. Türk aile yapısı temel olarak saygı, sevgi, hoşgörü, sadakat ve ahlaki değerler üzerine inşa edilerek geçmişten günümüze gelmiştir. Ancak özellikle 2000 yılından sonra ve sosyal medya platformlarının yaygın kullanımıyla birlikte Türk aile yapısında önemli değişimler meydana gelmiş ve bu değişimler günümüzde de her geçen gün artarak devam etmektedir.

Bu çalışmada, sosyal medyanın Türk aile yapısı üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Bu amaçla çalışmada, öncelikle sosyal medyanın kavramsal çerçevesine değinilmektedir. Ardından Türk aile yapısı ele alınarak, temel özellikleri üzerinde durulmaktadır. Daha sonra ise sosyal medyanın Türk aile yapısına olan etkisine yer verilmektedir. Sonuç kısmında ise elde edilen bulgular çerçevesinde çözüm önerileri getirilmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, sosyal medyada gösterilen sanal alemin genel olarak Türk aile yapısına uygun olup olmadığını tartışmak ve ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Dijitalleşmenin her geçen gün artmaya başladığı günümüzde sosyal medya uygulamaları da

hayatımızın önemli bir parçasına haline gelmektedir. Ancak bu uygulamalar hayatımıza önemli kolaylıklar getirdiği gibi özellikle aile yapısı üzerinde son derece olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu tür uygulamalar özellikle aile içi iletişim, mahremiyet ve boşanmalar ve çocuklar üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir.

Araştırma bu perspektifte sosyal medya uygulamalardan dolayı aileye yönelik yaşanan olumsuzlukları dikkate alarak, ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmaktadır. Araştırmada bu tür uygulamalardan dolayı yaşanabilecek sorunların önüne geçilmesinin hem bugünün hem de gelecek nesiller açısından neden gerekli olduğu vurgulanmakta ve bu bağlamda bilimsel katkının sağlanması amaçlanmaktadır.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma literatür taraması yöntemiyle yazılmıştır. Çalışmanın amacına ve kapsamına uygun olarak, yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılarak geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Ele alınan yayınlar (makale, kitap, dergi, gazete) literatür taraması üzerinden erişilmiş ve çalışmanın amacına uygun şekilde değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel olgusu; sosyal medya uygulamalarının Türk aile yapısı üzerinde olumsuz etkiler bırakıp bırakmadığının tespit edilmesi ve bu olumsuz etkilere yönelik çözüm önerilerinin gerekli olup olmadığının tartışılmasıdır.

3. SOSYAL MEDYA

Modern toplumda kitle iletişim araçlarının gün geçtikçe daha da önemli bir yer edindikleri görülmektedir. Kitle iletişim araçları günümüzde toplumsal denetiminin sağlanmasında olduğu gibi toplumsal değişimin de en önemli araçlarından olan bir iktidar-güç kaynağı olarak görülmektedirler (Kaya, 1999: 23). Kitle iletişim araçları, gelecekteki ve etkileri, işleyiş tarzları ve sosyal sonuçları, dikkate değer ölçüde kısa bir zaman içerisinde sosyal bilimin, kültürel eleştirinin ve ironik bir şekilde medyanın en önemli temel temaları haline geldi (Meyer, 2004: 9). Medya denilince, bir toplumda; mesaj ve bilgilerin saklanması, uzaktan iletilmesi ve kültürel-siyasi pratiklerin güncelleştirilmesi yönündeki üç temel işlevi kısmen ya da tamamen yerine getirme imkânı tanıyan bütün iletişim sistemleri olarak anlaşılmaktadır (Barbier ve Lavenir, 2001: 7). Medya, genellikle kitle iletişim araçlarını kısaca ifade etmek için kullanılmaktadır (Ünal, 2020: 30). Medya kelimesinin kullanım alanı ve sınırları tam olarak belli olmadığından dolayı literatürde “medya” kavramı yerine “kitle iletişim araçları” kavramı da kullanılmaktadır.

Modern toplumun en önemli toplumsal kurumlarından biri olan medya sektörü, özellikle 1980’lerden sonra yaşanan küreselleşme ve teknolojik gelişmelerden sonra önemli değişim ve dönüşümler geçirmiş ve bu sektöre yönelik önemli girişimlerde bulunulmuştur. Değişen ve gelişen dünyada medya sektörünün gücü daha da artmakta ve etki alanı da genişlemektedir. Günümüzde bireylerin gündelik hayatlarını etkileyen ve onları yönlendiren medya türlerinden birisi de sosyal medyadır. Sosyal medya, günlük hayatta bireylerin vazgeçilmezi haline gelmiştir. Teknoloji alanından yaşanan gelişmelerle birlikte bireyler yüz yüze iletişim yerine daha çok sanal alemde iletişim kurmayı tercih etmektedirler.

Sosyal (social) kelimesi 14.yüzyıl orta dönem Fransızca’sından adapte edilmiştir. Bu kelime, “arkadaşlık ve hoşgörü ile karakterize edilmiş” ve “müttefik, ortak” anlamında kullanılmıştır. Bu anlamıyla sosyal kelimesinin kökeni Latince’deki “socialis ve socuis” kelimelerinden gelmektedir. Socialis “birleşmiş, başkaları ile yaşam” anlamlarında kullanılırken, socius ise “yoldaş, takip eden” anlamına gelmektedir (Dilmen ve Ögüt, 2010: 237). Medyanın sosyal bir boyut kazanmasıyla birlikte “sosyal medya” kavramının ortaya çıktığı bilinmektedir.

Sosyal medya, iletişimi etkileşimli olacak bir şekilde diyaloga dönüştürmek için web tabanlı ve mobil teknolojilerin kullanımını ifade eden bir terimdir. Başta Facebook, Twitter, Instagram ve Skype olmak birçok sayıdaki platform sosyal medya olarak ifade edilmektedir. Sosyal medya, dergileri, internet forumları, web günlükleri, mikrobloglar, sosyal blogları, wiki'ler, podcast'ler, fotoğraflar ya da video, resimler, derecelendirme ve sosyal imleme dahil olmak üzere birçok farklı şekli içermektedir (Baruah, 2012: 1). Sosyal medya ağları, farklı medya, bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegre olmasını sağlayan web tabanlı platformlardır (Fuchs, 2011: 141). Bu sosyal ağlar, bilgi ve içerik paylaşımını ve kolay etkileşimi amaçlayan online uygulamalardır (Palmer ve Koenig-Lewis, 2009: 165). Gelişen teknoloji sayesinde bu uygulamaların sağladığı imkânlar günden güne artmaktadır.

Literatüre bakıldığında sosyal medya kavramına yönelik birçok farklı tanım yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla sosyal medya kavramına yönelik herkesin ortak noktada bulunduğu tek bir tanımdan söz etmek mümkün görünmemektedir. Ancak sosyal medya, Köksal ve Özdemir'in (2013: 325) ifadesiyle genel olarak, "katılımcılarının online ortamlarda kendilerini ifade etme, iletişime geçme, gruplara katılma ve bu ortamlara fikir, yorum ve yayınlarıyla katkıda bulunma olanağı sağlayan sosyal içerikli web siteleri" şeklinde tanımlanabilir.

Sosyal medya platformları aracılığıyla (örneğin; bloglar, wikiler, video paylaşım siteleri, sosyal ağ siteleri vb.) haber ve mesajlar geleneksel medyaya kıyasla daha hızlı ve kolay bir şekilde yayılabilmektedir. Sosyal medyanın gücü, bilgiyi yaymaktan çok diğerleri arasında paylaşma, işbirliği, katılım ve yetkilendirme ilkelerine dayanmaktadır (Vasquez ve Velez, 2011: 159). Sosyal medyayı geleneksel medyadan ayıran beş temel özellik şu şekilde sıralanabilir (Mayfield, 2008: 5);

a) *Katılım*: Sosyal medyayla ilgilenen herkesin gerekli katkıları ve geri bildirimleri teşvik edilmektedir.

b) *Açıklık*: Sosyal medya platformlarının çoğu geri bildirim ve katılıma açıktır. Bu platformlar, oylama, yorum yapma ve bilgi paylaşımı gibi konularda bireyleri teşvik etmektedir. Bu platformların içeriğine erişmek ve kullanmak her kullanıcı açısından oldukça kolay ve anlaşılırdır.

c) *Karşılıklı Konuşma*: Geleneksel medya, genel olarak tek taraflı yayına yönelik iken (izleyicilere izletilen ya da dağıtılan bilgi ulaşımı), sosyal medya ise iki yönlü iletişim olanağı sağlamakta ve bu yönüyle bireylere daha cazip gelmektedir.

d) *Topluluk*: Sosyal medya, toplulukların hem hızlı bir şekilde oluşmasına hem de etkili bir şekilde iletişim kurmasına imkân sağlamaktadır. Topluluklar da beğendikleri fotoğrafları, siyasi bir konuyu ya da favori bir TV programı gibi ilgilendikleri şeyleri paylaşmaktadırlar.

e) *Bağlantılılık*: Sosyal medyanın birçok platformunda bağlantı sağlanmaktadır. Bu sayede diğer sitelere, kaynaklara ve bireylerin ilgili oldukları herhangi bir konuya yönelik link verilmesine imkân tanınmaktadır.

İnternetin tarihi, 1950'li yıllarda bilgisayarların gelişmesiyle birlikte başlasa da günümüzde popüler hale gelen Facebook, Twitter, Instagram ve Youtube gibi sosyal medya platformlarının hayatımıza girişi 2000'lerden sonra olmuştur. Günümüzde hem bireylerin hem de toplumların üzerinde oldukça önemli etkisi bulunan bu platformlara kısaca değinmek gerekirse (Uluç ve Yarıcı, 2017: 89-90);

a) *Facebook*: Sosyal medyanın en aktif platformların başında gelen Facebook, 2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencisi olan Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur. Facebook, bireylere yeni arkadaşlar edinebilme, mevcut olan arkadaşlarla iletişim kurabilme ve bilgi alışverişi sağlayabilme gibi imkânları tanıyan bir sosyal paylaşım web sitesidir. Facebook sayesinde bireyler

arasında güçlü bir iletişim ağı kurulabilmekte ve bu özelliğinden dolayı günümüzde en çok kullanılan ve ziyaret edilen sosyal iletişim ağlarının başında gelmektedir. Facebook uygulamasının bu kadar hızlı yayılmasında ve insanlar tarafından tercih edilmesinde, uygulamanın kullanıcılarına iletişim, eğlence, sanal sosyalleşme, bilgi edinme, paylaşım, oyun, yayınca olma ve gündemi takip etme gibi birçok olanağı tanımasıdır.

b) *Twitter*: İngilizce’de “kuş cıvıltısı” anlamına gelen Twitter, Jack Dorsey ve 13 arkadaşı tarafından 2006 yılında kurulmuştur. Twitter, en fazla 140 karakterden oluşan metinlerin paylaşılmasını ve yayılmasını sağlayan önemli bir sosyal platformdur. Twitter’ın anında mesaj aktarma imkânı olmasından dolayı, bu platform oldukça popüler ve etkin bir sosyal medya araçlarından biri haline gelmiştir. Özellikle 2008 yılında ABD’de başkanlık seçimlerinde Barack Obama tarafından Twitter’ın, seçim kampanyalarında yoğun bir şekilde kullanılmasıyla birlikte daha çok ön plana çıkmıştır. Günümüzde de birçok devlet adamı, politikacılar, aydınlar, yazarlar, sanatçılar ve kurumsal yapılar tarafından Twitter yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

c) *Instagram*: Günümüzde gün geçtikçe daha da popüler hale gelen Instagram, Kevin Systrom ve Mike Krieger adlı iki girişimci tarafından 2006 yılında kurulmuştur. Instagram, kullanıcılarına fotoğraf paylaşma imkânı tanıyan önemli bir sosyal medya platformudur.

d) *Youtube*: 2005 yılında kurulan Youtube, günümüzde milyonlarca insanın video izlemesine ve paylaşmasına imkân sağlayan bir sosyal medya platformudur. 2007 yılında İngiltere Kraliçesi Youtube’da “Kraliyet Kanalı”nı faaliyete geçirmiştir. 2011 yılında da İngiltere’deki Kraliyet Düğünü (Prens William ve Catherine (Kate) Middleton’ın evlilik töreni) Youtube’dan 188 ülkede canlı olarak izlenmiştir.

Facebook, Twitter, Instagram ve Youtube gibi sosyal medya platformların yanı sıra, Tik Tok uygulaması da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Tik Tok uygulaması, 2016 yılında kurulmuştur. Bu uygulama, genel olarak gençler tarafından kullanılan ve 15 saniye süren kısa videoların yer aldığı müzik içerikli bir sosyal medya platformudur. Yapılan araştırmalara göre Tik Tok uygulamasını kullanan kişilerin %68,97’si 24 yaş altındadır. Tik Tok uygulaması, gençlerin kişilik özelliklerini ve hayat zevklerini ortaya koymaktadır (Yang, Zhao, ve Ma, 2019: 340- 341). Tik Tok uygulaması dünyada özellikle son yıllarda dikkat çekmeye başlamış ve bu uygulamaya yönelik ilgi günden güne artmaktadır. Türkiye’de de Tik Tok uygulaması oldukça popüler hale gelmiştir. Nitekim Türkiye’de bu uygulamayı kullanan kişi sayısının 30 milyondan fazla olduğu bilinmektedir.

TÜİK’in Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’na göre Türkiye’de 2022 yılında hanelerin internete erişim oranı %92’den %94’e yükselirken, bireylerin internet kullanımı oranı da %82,6’dan %85’e çıkmıştır. En fazla kullanılan sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları ise %82 ile Whatsapp birinci sırada, %67,2 ile YouTube ile ikinci sırada, %57,6 ile Instagram üçüncü sırada, %50,4 ile Facebook dördüncü sırada ve %20,2 ile Twitter beşinci sırada yer almaktadır (Habertürk, 2022).

Gelişen ve dijitalleşen dünyada trendler sürekli değişmektedir. Günümüzde Facebook hala popüler olsa da gün geçtikçe Twitter daha çok ön plana çıkmaktadır. Twitter’in kullanıcı sayısı diğer sosyal medya platformlarından daha az olmasına rağmen, hem bireyleri hem de gündemi daha kolay etkilediği ve yönlendirdiği görülmektedir. Gelecek yıllarda da Twitter’ın diğer sosyal medya platformlarına göre daha fazla ön planda olacağı söylenebilir. Dolayısıyla toplum üzerinde etkisi bulunan Facebook gibi sosyal medya platformları eskiye göre geri planda kalsalar da Twitter gibi platformların gündemde kalmaya devam edeceği görülmektedir. Bu durum, sosyal medya platformlarının her dönemde toplumu etkileyen ve yönlendiren önemli platformlar olarak karşımıza çıkacağını da göstermektedir.

Sosyal medya platformlarının önemli avantajları bulunmaktadır. Bu platformlar sayesinde, dünyadaki en son gelişmelere yönelik güncel ve doğru bilgiler elde edilebilmekte; bireyler arasında bağlantı sağlanabilmekte; bireylerin farkındalık oluşturmaya ve bilgi ve becerilerini geliştirmesine imkân tanıyabilmekte; teknolojik gelişmeler yakından takip edilebilmekte; konferans, düğün gibi etkinlikler daha kolay organize edilebilmekte; yönetilenler, yönetenlere daha kolay ulaşabilmekte ve özellikle yardıma muhtaç olanlara yönelik yardımlaşma ve dayanışma kampanyaları hızlı bir şekilde düzenlenebilmektedir.

Sosyal medya platformlarının önemli avantajları bulunsun da bu platformların birçok dezavantajı da bulunmaktadır. Bu dezavantajların bazıları şu şekilde sıralanabilir; sosyal medya platformlarından dolayı özellikle çocuklar ve gençler bağımlı hale gelebilmekte ve bu durum onların toplumdan uzaklaşmasına neden olabilmekte; sosyal medyanın yoğun bir şekilde kullanılmasından dolayı bireylerde sağlık sorunları ortaya çıkabilmekte; sosyal medya kullanıcılarının hesapları ve verileri kolay bir şekilde çalınabilmekte; sosyal medya da her geçen gün dolandırıcılık artmakta; sosyal medyada özellikle uyuşturucu maddelerinin kullanılması ve alkol gibi zararlı içeceklerin teşvik edilmesi özellikle çocuklarda ve gençlerde olumsuz etkiler bırakabilmekte; sosyal medya da paylaşılan birçok bilginin yanlış olduğu bilinmekte ve bu durum bireyleri de olumsuz şekilde etkileyebilmekte; sosyal medya ayrıca hem sosyal ilişkilere zarar verebilmekte hem de bireylerin mantıklı düşünme yönünden zayıflatabilmektedir.

Görüldüğü üzere, sosyal medyanın önemli avantajları bulunmakla birlikte dezavantajları da oldukça dikkat çekmektedir. Türkiye’de sosyal medya özellikle aileler üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Nitekim aile içindeki iletişim ve boşanmalar dahil olmak üzere birçok konuda sosyal medyanın önemli etkisi bulunmaktadır. Sosyal medyanın Türk aile yapısı üzerindeki etkilerine değinmeden önce Türk aile yapısının kavramsal çerçevesine değinmek gerekmektedir.

4. TÜRK AİLE YAPISI

Aile, toplumsal yapının oluşmasını sağlayan temel sosyal kurumların başında gelmektedir. Bu yüzden aile toplumun temeli olarak görülmektedir. Aile geçmişte olduğu gibi günümüzde de en önemli toplumsal kurumlarından birisidir. Çünkü günümüzde dünya nüfusunun bütününe yakın büyük bir kısmı aile kurumlarında varlığını sürdürmektedir. Fizik için atom, biyoloji için hücre ne ise ve ne anlama geliyorsa, toplumlar için de aile bu anlama gelmektedir (Doğan, 2009: 1).

İnsanlık tarihi boyunca önemli değişim ve dönüşümler yaşanmasına rağmen aile kurumu, sürekliliğini korumaya devam etmiştir. Tarihsel süreçte bütün medeniyetlerde aile kurumunun özellikle birlik ve beraberliğin sağlanmasında en önemli görevi üstlendiği bilinmektedir. Aile olgusu zaman içerisinde her ne kadar farklı anlamlar taşısa da genel olarak evrensel özellikler göstermeye devam etmiştir.

Aile, kan, yasa ve evlilik yoluyla birbirlerine belirli derecelerde akrabalıkları bulunan hane halkı üyelerinden oluşmaktadır. Çok yönlü fonksiyonları olması sebebiyle bütün toplumların tarihinde, bütün hukuk sistemlerinde ve bütün dinlerde aileye büyük önem verilmektedir (Atalay, vd., 1992: 1). Sosyal bir kurum olarak gösterilen ailenin temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Doğan, 2009: 1-2);

a) Aile, karı ve kocayla birlikte kurulan bir birliktir. Bu birliğin tamamlayıcı unsurları ise çocuklardır. Bu açıdan bakıldığında toplumun en küçük birimi ailedir. Bazı sosyologlar aileyi toplumun çekirdeği olarak görmektedirler. Kültürel, toplumsal ve ekonomik özellikler göz önüne alındığında aile küçük bir topluluk olarak görülmektedir.

b) Aile genel olarak, aynı çatı altında yaşamını sürdüren, anne, baba ve çocuklardan meydana gelen bir topluluk olarak tanımlanmaktadır. Aile içinde herkesin sorumluluğu bellidir. Aile bireyleri

arasında belirli bir iş bölümü bulunmaktadır. Bu özelliğiyle aile, toplumsal, kültürel, ekonomik ve manevi bir birlik olarak kabul edilmektedir.

c) Aile, kadın ve erkeğin evlilik yoluyla birleşmesi sonucunda oluşmaktadır. Nikah olarak adlandırılan bu hukuki birleşme, aile kurumunun yasal dayanağını oluşturmaktadır. Çiftlerin nikah akdi gerçekleşmesiyle birlikte resmen evlenmiş olurlar. Bu meşru evliliğin bir ürünü olarak meydana gelen çocuklar da aileyi tamamlayan temel unsurlardır. Ailenin geleneksel dayanaklarını ise saygı, sevgi, himaye, dayanışma ve ahlaki değerler meydana getirmektedir. Bu temel değerlerin bir arada bulunmasıyla da aile mutluluğu sağlanmaktadır.

d) Toplum, insanlardan meydana gelmektedir. İnsanlar ise aileler şeklinde yaşamını sürdürmektedir. Bu açıdan aile, toplumun temelini teşkil etmektedir. Toplumun temelinde aile bulunmakta, ailenin temelinde ise evlilik yer almaktadır. Özellikle dengeli ve uyumlu olan evliliklerde sağlıklı nesiller ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı nesillerde güçlü bir toplum meydana gelmesini sağlamaktadır.

e) Aile, bir düzen olarak görülmektedir. Nitekim sosyal düzenin sağlanmasında, aile birey ve toplum arasında önemli bir köprü görevini yerine getirmektedir. Özellikle genç nesiller, başkalarının sözlerini dikkate alma, büyüklere saygı ve insanlara sevgi gibi temel toplumsal değerleri aile sayesinde öğrenmektedirler. Bunların toplum içinde uygulanması ise toplumunun düzenini sağlamaktadır. Bu yüzden aile, geçmiş dönemlerde olduğu gibi dünümüz de son derece önemlidir.

Her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da aile son derece önemli bir sosyal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'deki aile kurumu, değişime açık karakter ve yapısına rağmen önemli ölçüde tarih ve geleneğin etkisi altında şekillenmektedir. Türk aile yapısının toplumsal rol ve işlevleri ile statüleri temel toplumsal değerlerle yoğrulmakta, nitelik ve anlam kazanmaktadır. Türk toplumu, sosyal bir kurum olan aile üzerinde kurulmuş bir toplumdur. Bu kurumu ikame eden ve pekiştiren ise temel toplumsal değerlerdir. Sadakat, itaat ve himaye gibi temel değerler toplumsal değerlerin başında yer alarak Türk aile yapısındaki ilişkileri düzenlemekte ve denetlemektedir. Sözlü kültür ürünleri sözü edilen olguyu doğrulayan önemli tarihsel ve sosyolojik kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kaynaklarda baba/koca/aile reisi itaat ve sadakate kendisine tabi olunan kişi/ler; anne/kadın ve çocuklar bu temel değerlerle tabi oldukları kişilerden (koca, eş, baba vs.) himaye gören varlıklardır. İslam öncesi dönemden başlayan aile yapısındaki bu kültürel örüntü Türk kültürünün karakteristik evrelerinden kendine özgü çeşniler ve ayrıntılar alarak modern Türk ailesine de damga vurmuştur (Doğan, 2009: 204-205).

Türkiye'de aile tipleri açısından iki ana türden bahsetmek mümkündür. Bunlar; geleneksel geniş aile ve çekirdek ailedir. *Geleneksel geniş aile*, kırsal kesimde yaygın bir şekilde görülen ve özellikle sanayi öncesi toplumlara özgü ortaya çıkan bir aile örneğidir. Bu aile örneği, babadan torunlara ikame eden dikey ve yatay genişlik içinde meydana gelebildiği gibi akrabaları da içine alabilecek bir genişliğe de ulaşabilmektedir. *Çekirdek aile* ise anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aileye çekirdek aile denilmektedir. Bu ailenin işlevleri, geleneksel aileye göre daha da daraltılmıştır (Doğan, 2009: 4-5). Özellikle sanayi devriminin yaşanması ve daha sonra köylerden şehirlere göç olmasıyla birlikte geleneksel geniş aile tipinden çekirdek aile tipine doğru bir süreç gerçekleştiği bilinmektedir.

Türk aile yapısı genel olarak, saygı, sevgi, dayanışma, hoşgörü, sadakat ve ahlaki değerler üzerine inşa edilerek geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Ancak son yıllarda Türk aile yapısında önemli bir değişim yaşandığı görülmektedir. Yaşanan gelişmelere paralel olarak geleneksel geniş aile yapıları yavaş yavaş önemini kaybederken, günümüzün temel aile anlayışı ise çekirdek aile tipi olduğu görülmektedir. Türk aile yapısına yönelik değerlerin kaybedilmesinde ve değişimlerin

yaşanmasında birçok faktör etkili olmakla birlikte özellikle sosyal medyanın etkisi son derece büyüktür.

5. SOSYAL MEDYANIN TÜRK AİLE YAPISI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Türk toplumunun aile açısından yaşadığı sorunlar genel olarak Batı toplumlarındaki ailelerle karşılaştırılacak boyutlarda olmamakla birlikte ailenin toplum için ifade ettiği geleneksel önem göz önüne alındığında, bugün Türk aile yapısının, sonuçları küçümsenemeyecek toplumsal tehdit ve tehlikeler altında olduğu söylenebilir. Değişimin kaçınılmaz sonuçları olarak görülmesi gereken yeni durumlar Türk ailesini hem maddi hem de manevi olarak bunaltmakta ve zorlamaktadır (Doğan, 2009: VII). Son yıllarda Türk aile yapısında yaşanan değişimin en önemli nedenlerinden birisi olarak da sosyal medya platformlarının yaygın bir şekilde kullanılması ve bu platformlarda gösterilen sanal alemin benimsenmesi gösterilmektedir.

2000 yıllarına kadar sınırlı ve daha çok bilim alanında kullanılan internetin, özellikle 2000 yılından sonra yaşanan değişim ve dönüşümlerle birlikte evlere girmesi ve yaygın bir şekilde kullanılmasıyla birlikte sosyal medya platformlarına erişim oldukça kolay hale gelmiştir. Gün geçtikçe de daha fazla kullanılan sosyal medya platformlarının önemli avantajları olsa da doğru ve bilinçli bir şekilde yönetilmemesinden dolayı özellikle aile yapısı üzerinde olumsuz etkileri bırakmakta ve ailelerin dijitalleşmesine neden olmaktadır. Sosyal medya platformları, özellikle son yıllarda aile yapısına ve ailenin benimsemiş olduğu temel değerlerine daha fazla zarar verdiği bilinmektedir.

Türk aile yapısına yönelik temel değerler göz önüne alındığında, bu değerlerin sosyal medya platformlarından oldukça olumsuz etkilendikleri görülmektedir. Sosyal medya platformlarının Türk aile yapısı üzerinde birçok etkisi olmakla birlikte özellikle yüz yüze iletişim, mahremiyet, boşanma ve çocuklar üzerinde olumsuz etkileri dikkat çekmektedir. Sosyal medyanın Türk aile yapısı üzerindeki bu olumsuz etkilerine değinmek gerekirse;

a) Aile İçi İletişime Etkisi: Türkiye’de günde 2 saatten daha fazla sosyal medyanın kullanıldığı bilinmektedir. Günlük hayatımızın en önemli parçalarından biri haline gelen sosyal medya platformları, bir yandan bireylerin hızlı ve kolay etkileşim kurmasına imkân sağlamakta, bir yandan da onları sanal ortama hapsedmektedir. Bu durum bireylerin gün geçtikçe yüz yüze iletişimden vazgeçmesine neden olmakta ve kurdukları iletişimde çeşitli değişimlerin meydana gelmesine yol açmaktadır. Sosyal medyadan kaynaklanan bu değişimler, özellikle aile içindeki iletişimi etkilemektedir.

Aile içi iletişim ile sağlıklı aile birbirinin tamamlayan iki önemli kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailenin sağlıklı bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için her şeyden önce, aile içindeki iletişimin, kaliteli ve yeterli bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Aile içindeki iletişimin yüz yüze olması son derece önemlidir. Aile üyelerinin, birbirini dinlemesi, anlaması, sorumluluk duygusunu geliştirmesi, fedakârlık yapması ve yardımlaşarak birlikte harekete geçmeleri gerekmektedir. Bu durumların gerçekleşebilmesi içinde öncelikle aile içinde sağlıklı bir iletişimin sağlanması gerekmektedir. Sosyal medya platformlarında geçirilen süreler hem aileyi hem de aile içindeki iletişimi son derece olumsuz etkilemektedir. Özellikle son yıllarda akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte hem eşler arasında hem de ebeveyn ve çocuklar arasında göz teması azalmıştır. Bu durum aile içi sohbetlerin ve paylaşımların azalmasına yol açmaktadır. Bugün bakıldığında, aynı evde bulunan kişilerin birbirlerinin günlük hayatını sosyal medya platformlarında takip eden ve derdini mesajlaşma uygulamalarıyla anlatan aileler bile bulunmaktadır (Yürekli, 2022).

Toplumsal değerlerin hâkim olduğu ailelerde, genel olarak sağlıklı iletişim kurulabilmektedir. Aile bireyleri arasındaki sağlıklı bir iletişimin sağlanması, aile kurumunun varlığını devam ettirmesi açısından son derece önem taşımaktadır. Ancak özellikle sosyal medyanın etkisiyle son yıllarda aile

içinde iletişim azalmakta ve bu durum doğal olarak aile içinde huzursuzlukların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aile içi iletişim, özellikle ebeveyn-çocuk iletişimde son derece önemlidir. Nitekim aile iletişimi güçlü olan ailelerde çocukların hem daha mutlu oldukları hem de güvenlerinin yüksek olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla aile kurumunun devam ettirilebilmesi için bireylerin özellikle yüz yüze iletişime önem vermeleri ve iletişim kalitelerini artırmaları gerekmektedir.

b) Mahremiyete Etkisi: Mahremiyet, Türk aile yapısının benimsediği en önemli değerlerin başında gelmektedir. Mahremiyet kavramı, gizli olma durumunu, kişinin özel hayatında kimsenin bilmesini istemediği ve herkese açık olmayan konuları ifade etme üzere kullanılan bir kavramdır. Ancak sosyal medyadan dolayı mahremiyetin günden güne azaldığı hatta yok olma noktasına geldiği görülmektedir. Sosyal medya üzerinde özellikle bilgi mahremiyeti kontrolsüz bir şekilde paylaşılmakta ve mahremiyet sınırları daraltılmaktadır. Bu durumdan doğal olarak bireyler ve toplumun en küçük birimi olan ailelerde etkilenmektedir.

Aile demek, mahremiyet demektir. Dolayısıyla mahremiyetin aile değerleri içerisindeki önemi son derece büyüktür. “Kol Kırılır Yen İçinde Kalır” sözünden hareketle eskiden aile içerisinde yaşanan iyi ya da kötü olayların dışarıda paylaşılmasının bir sınırı bulunmaktaydı. Ancak günümüzde ise mahremiyet ilkesinin, özellikle medyanın yaygın bir şekilde kullanılmasıyla birlikte yerle bir olduğu görünmektedir. Bugün aile içerisinde yaşanan hem mutlulukların hem sorunların hem de mahrem sayabileceğimiz anların da sosyal medya platformlarında paylaşıldığına hatta bunun kanıksadığına şahit olmaktayız. Sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlardan dolayı farkında olmadan aile bireylerinin adları, oturulan ev ya da belirli günde belirli bir saate nerede bulunduğu gibi özel bilgiler herkes tarafından görülebilir bir hal almaktadır (Yürekli, 2022). Bu durumun ailenin mahremiyet değerine son derece aykırı olduğu görülmektedir.

Mahremiyet kavramı, geçmişte olduğu gibi günümüzde sürekli tartışılan bir kavramdır. Bu kavram, sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte tekrar gündeme geldiği görülmektedir. Bireyler sosyal medya platformlarında paylaşım yapmayı, takdir görmeyi, beğenilmeyi ve dikkate alınmayı amaçlasa da çoğu zaman bilerek ya da bilmeyerek mahrem olan bilgilerin mahrem olmaktan çıkmasına neden olabilmektedirler. Sosyal medya platformları, çoğu zaman önemli fırsat olarak görülse de özellikle mahremiyet sınırının aşılmasıyla birlikte bu platformların bir tehdit olabileceği gerçeği de ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu platformların doğru ve bilinçli şekilde kullanılması hem birey açısından hem de aile açısından oldukça büyük önem arz etmektedir.

c) Boşanmaya Etkisi: Boşanma olgusu, günümüzde Türk aile yapısının en önemli sorunlarından birisidir. Eski dönemlerde aile bağlarının çok daha güçlü olduğu ve aile değerlerine günümüzden daha fazla önem verildiği ve o dönemlerde boşanmaların da çok az olduğu bilinmektedir. Ancak 2000 yılında sonra ve özellikle sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte boşanma sayılarında artış yaşanmış ve bu durum gün geçtikçe daha da gözle görülebilir bir hal almaya başlamıştır. Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2021 yılı verilerine bakıldığında da boşanma sayısının bir önceki yıla göre otuz binden fazla arttığı görülmektedir. Dolayısıyla özellikle 2000 yılından sonra evlilik sayılarında azalma yaşanırken, boşanma sayılarında ise artış yaşanmaktadır.

Sosyal medya platformlarının sağlamış olduğu gizlilik atmosferi, evlilikler için tatmin edici bir ortamı olarak görülmezken, başkalarından ilgi ve kabul görmek isteyenler için önemli fırsatlar sağlamaktadır (Adams, 2017: 43). Sosyal medyanın doğası gereği video, fotoğraf ya da konuşma paylaşımlarına imkân sağlaması çoğu zaman aile kurumunun zarar görmesine yol açabilmektedir. Sosyal medyanın aktif bir şekilde kullanılması özellikle eşler arasında kıskançlıklar yaşanmasına ve aldatmaların gerçekleşmesine neden olabilmekte ve bunun sonucu olarak da boşanmalar söz konusu olabilmektedir. Sanal ortamda başlanan ilişkilerin gerçek hayata taşınmasıyla birlikte aldatma oranında artış meydana gelmektedir. Sosyal platformlarında etiketleme yapılması, fotoğraf

paylaşılması, eski ilişkilerin yeniden başlamasına imkân sağlaması gibi özellikleri içerisinde barındırması eşler arasında önemli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır (Utma, 2020: 1019).

Sosyal medya platformlarından dolayı bireyler hiç tanımadığı kişilere kolay bir şekilde ulaşabilmektedirler. Bireyler çoğu zaman bu platformları amacı dışında kullanmakta ve bu durum aile içinde sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Sosyal medyadan kaynaklanan her aldatmadan dolayı boşanmalar yaşanmasa da bu durum eşler arasında güven probleminin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla eşlerin birbirleri arasındaki paylaşımların azalmasında, iletişim kopukluğunun yaşanmasında ve stresin ortaya çıkmasında sosyal medya platformlarının etkisi son derece büyüktür.

c) Çocuklar Üzerindeki Etkisi: Sosyal medya platformları, ebeveynlerin yanı sıra özellikle çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Günümüzde çocuklar bilgisayarlar, tabletler ve akıllı telefonlar sayesinde sosyal medya platformlarına kolaylıkla erişebilmektedirler. Sosyal medya platformlarının özellikle farklı uygulama ve hizmetleri içerisinde barındırmasından dolayı bu platformlar, çocukların yoğun ilgisini çekmektedir. Ancak çocukların sosyal medya platformlarını yoğun bir şekilde kullanmalarıyla birlikte hem psikolojik olarak hem de fiziksel olarak olumsuz yönde etkilendikleri bilinmektedir.

Sosyal medya platformlarında özellikle uyuşturucu gibi zararlı maddelerin açık bir şekilde kullanılması, çocukların yaşına uygun olmayan cinsel içeriklere yere verilmesi, sözlü saldırı ve tacizlere maruz kalınması, yorulmadan ve kolay bir şekilde bu platformlarda gelir elde edilmesi, aile değerlerinin dikkate alınmadan sürekli küfür cümlelerinin sarf edilmesi ve bu platformlarda saygı, sevgi gibi temel toplumsal değerlerin göz ardı edilmesi çocuklar üzerinde son derece olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Son yıllarda Türkiye’de çocuklara yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında, çocukların büyük bir kısmının toplumsal değerleri çok fazla benimsemedikleri ve Türk aile yapısına uygun bir şekilde hareket etmedikleri görülmektedir. Bunun da en önemli ve temel nedenlerinden birisi olarak da sosyal medya platformlarının aktif bir şekilde kullanılması ve o platformlarda gösterilen sanal hayatın benimsenmesi gösterilmektedir. Ancak teknolojinin hızla geliştiği bu dönemde çocukları tamamen sosyal medya platformlarından uzaklaştırmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Dolayısıyla çocukları sosyal medya platformlarından uzaklaştırmaktan çok bu platformların doğru, bilinçli ve faydalı bir şekilde kullanılması için ebeveynlere önemli bir sorumluluk düşmektedir. Çocukların doğru bir şekilde yönlendirilmesiyle birlikte bu platformlar etkili ve faydalı bir araca dönüşebilir.

Görüldüğü üzere, sosyal medya platformları, Türk aile yapısı üzerinde son derece olumsuz etkiler bırakabilmekte ve aile kurumunun çökmesine neden olabilmektedir. Aile, toplumun temelini teşkil etmektedir. Sosyal bir kurum olarak ifade edilen ailenin çökmesi halinde ise sağlıklı bir toplumdan söz etmek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla sosyal medya platformlarının aile yapısı üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkileri azaltmak ve tamamen ortadan kaldırmak toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de özellikle Ekim 2022 yılında yasallaşan ve önemli amaçları barındıran “Sosyal Medya Yasası” ile birlikte önemli değişimlerin meydana gelmesi beklenmektedir. Nitekim bu yasanın amaçlarından birisi de çocukların, internete ya da sosyal medya platformlarında yasa dışı, ahlaki değerlere aykırı ve zararlı olabilecek içeriklere maruz kalmasının önüne geçmektir (Milliyet, 2022). Dolayısıyla doğrudan Türk aile yapısının korunmasını amaçlayan yerli ve milli değerlerimize uygun politikaların desteklenmesi ve bu tür politikaların yaygınlaştırılması gerekmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal medya hem dünyada hem de Türkiye’de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Nitekim çalışmada da belirtildiği gibi Türkiye’de günde 2 saatten daha fazla sosyal medya kullanılmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya artık günlük hayatımızın vazgeçilmez ve en önemli parçalarından biri haline gelmiştir. Sosyal medya platformlarının insanların hayatına birçok kolaylıklar getirdiği ve bu platformlar sayesinde önemli kazanımların elde edildiği bir gerçektir. Coğrafi olarak birbirinden uzak olan bireyleri birbirine yaklaştıran, iletişimi kolay ve hızlı bir hale getiren bu platformlar, insan hayatına birçok avantajlar sağlamakla birlikte hem bireyler üzerinde hem de toplum üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Sosyal medyanın yaygın kullanımıyla birlikte Türkiye’de özellikle toplumun en küçük sosyal kurumu olan ailenin önemli bir değişim ve dönüşüme uğradığı görülmektedir.

Her toplumda olduğu gibi Türkiye’de de aile, toplumun temelini teşkil etmektedir. Dolayısıyla aile içinde huzur ve mutluluk olması bir bakıma toplumun da huzurlu ve mutlu olması anlamına gelmektedir. Ancak 2000 yılından sonra ve özellikle sosyal medya platformlarını yaygınlaşmasıyla birlikte Türk aile yapısının zaman içerisinde değiştiği ve bozulduğu görülmektedir. Özellikle Tık Tok gibi sosyal medya platformlarının yaygın bir şekilde kullanılmasıyla birlikte Türk aile değerlerinden uzaklaşıldığı ve bu değerlere genel olarak uygun olmayan bir hayat tarzının benimsendiği görülmektedir. Nitekim bu platformlarda gösterilen sanal hayatın benimsenmesiyle birlikte Türk aile yapısının en çok önem verdiği değerlerin başında gelen mahremiyet ilkesinin geri plana atıldığı ve mahremiyet alanının daraltıldığı görülmektedir.

Türkiye’de sosyal medya platformlarına yönelik ilginin artmasıyla birlikte özellikle aile içindeki yüz yüze iletişimin günden güne azaldığı, boşanmaların arttığı, eşler arasında güven problemlerinin yaşandığı bilinmektedir. Bu platformlar özellikle çocuklar üzerinde son derece olumsuz etkiler bırakmaktadır. Nitekim sanal alemde sergilenen sanal hayatı benimseyen çocukların önemli bir kısmının toplumsal değerlerden uzaklaştığı ve Türk aile yapısına göre hareket etmedikleri görülmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın hem aile yapısı üzerinde hem de toplum üzerinde bırakmış olduğu olumsuz etkiler göz önüne alındığında önemli adımların atılması zorunluluk haline gelmektedir. Bu konuda atılması gereken adımlara yönelik çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir;

a) Sosyal medya platformlarından kaynaklanan olumsuz etkilerin önlenmesi için her şeyden önce bireylerin bu platformların kullanımı konusunda bilinçlenmesi gerekmektedir. Bireylerin bu konuda gerekli bilgi ve bilince sahip olmaları için de eğitim çalışmalarının her düzeyde yapılması gerekmektedir. Özellikle “dijital medya okuryazarlığı”na yönelik eğitimler artırılabilir.

b) Sosyal medyanın doğru kullanılması konusunda ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Ebeveynler ya çocukların sosyal medya platformlarında çok fazla vakit geçirmesinin önüne geçmeleri ya da çocukları doğru bir şekilde yönlendirerek bu platformları faydalı bir araca dönüştürmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla sosyal medya kullanımının tamamen yasaklanması yerine kontrollü ve faydalı kullanımı sağlanabilir.

c) Ebeveynlerin sosyal medyanın kullanımı konusunda çocukları doğru yönlendirmesinin yanında kendilerinin de örnek bir rol model olmaları gerekmektedir. Aile içi iletişime önem vermeyen ya da zamanının önemli bir kısmını sosyal medyada geçiren ebeveynlerin çocuklarını doğru yönlendirmesi pek mümkün görünmemektedir. Bu yüzden ebeveynlerin zamanının önemli bir kısmını sosyal medyada değil, eşlerine ve çocuklarına ayırarak bir farkındalık oluşturmaları sağlıklı bir ailenin sağlanması açısından oldukça büyük önem arz etmektedir.

d) Saygı, sevgi, hoşgörü gibi temel toplumsal değerler, Türk aile yapısını karakterize eden unsurların başında gelmektedir. Toplumsal değerlerin benimsenmediği ve uzaklaşıldığı bir toplumda aile kurumunun da ayakta durması mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla aile birliğinin temelini

sağlayan bu değerlerin tekrar hatırlatılması ve ailenin önemine dikkat çeken programların düzenlenmesi gerekmektedir.

e) Sosyal medya platformlarına yönelik yerli ve milli değerlerimize, kültürümüze uygun politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu konuda yerli ve milli politikalar geliştirilirken sosyal medya platformlarının Türk aile yapısı üzerindeki olumsuz etkilerinin göz önüne alınması ve bu tür politikalara başta kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler olmak üzere her kesimden destek verilmesi ve benimsenmesi gerekmektedir.

Sosyal medya platformlarının Türk aile yapısına yönelik olumsuz etkilerine yönelik ifade edilen çözüm önerilerinin hayata geçirilmesiyle, bu etkilerin tamamen ortadan kalkması mümkün görünmemektedir. Ancak bu önerilerin uygulanmasıyla sosyal medya platformlarının hem toplum hem de aile üzerindeki olumsuz etkileri azaltılabilir. Bu konuda atılacak olan adımlar bugünün neslini ilgilendirdiği gibi gelecek nesiller açısından da son derece büyük önem arz etmektedir.

Etik Beyan

“Sosyal Medyanın Türk Aile Yapısına Etkisi” çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmanın yazarı araştırma makalesinin taslağının oluşturulmasından son haline kadar bilgi ve donanımıyla tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma bireysel ve kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına neden olmamıştır.

KAYNAKÇA

- Adams, A. N. (2017). *Social Networking Sites and Online Infidelity*. Walden Dissertations and Doctoral Studies, Walden University.
- Atalay, B., vd. (1992). *Türk Aile Yapısı Araştırması*. DPT Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi.
- Barbier, F. ve Lavenir, C. B. (2001). *Diderot'dan İnternete Medya Tarihi* (Çev. K. Eksen). İstanbul: Okyanus Yayınları.
- Baruah, T. D. (2012). Effectiveness of Social Media as a Tool of Communication and its Potential for Technology Enabled Connections: A Micro-Level Study. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 2(5), 1-10.
- Dilmen, E. N. ve Öğüt, S. (2010). Sosyalleşmenin Yeni Yüzü: Sosyal Paylaşım Ağları. 2. *Yeni İletişim Ortamları ve Etkileşim Uluslararası Konferansı*, 237-242.
- Doğan, İ. (2009). *Dünden Bugüne Türk Ailesi Sosyolojik Bir Değerlendirme*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Fuchs, C. (2011). An Alternative View of Privacy on Facebook. *Information*, 2, 140-165.
- Habertürk, (2022). “Türkiye’de En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları Hangileri?”, <https://www.haberturk.com/internete-erisim-yuzde-94-u-asti-3515268-teknoloji> (05.12.2022).
- Kaya, R. (1999). Medya, Toplum, Siyaset. R. Kaya (Hazırlayan), *Medya Gücü Ve Demokratik Kurumlar* içinde (ss. 23-32). İstanbul: AFA Yayıncılık.

- Erol, V. (2022). Sosyal Medyanın Türk Aile Yapısına Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1127-1139.
- Köksal, Y. ve Özdemir, Ş. (2013). Bir İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya'nın Tutundurma Karması İçerisindeki Yeri Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 323-337.
- Mayfield, A. (2008). *What is Social Media, İcrossing, E-Book*, http://crmchange.com/uploadedFiles/White_Papers/PDF/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf (22.08.2022).
- Meyer, T. (2004). *Medya Demokrasisi (Medya Siyaseti Nasıl Sömürgeleştirir)* (Çev. A. Fethi). İstanbul: Kültür Yayınları.
- Milliyet, (2022). “*Sosyal Medya Yasası Maddeleri Nedir? Sosyal Medya Yasası Çıktı mı, Son Durum Nedir?*”, <https://www.milliyet.com.tr/bilgi-rehberi/sosyal-medya-yasasi-maddeleri-nedir-yururluge-girdi-mi-sosyal-medya-yasasi-resmi-gazetede-gecti-mi-6842805> (05.12.2022).
- Palmer, A. ve Koenig-Lewis, N. (2009). An Experiential, Social Network-Based Approach to Direct Marketing. *Direct Marketing: An International Journal*, 3(3), 162-176.
- Uluç, G. ve Yarcı, A. (2017). Sosyal Medya Kültürü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (52), 88-102.
- Utma, S. (2019). Aile Kurumunun Dönüşümünde Sosyal Medyanın Etkisi: Aile İçi İletişimin Dijitalleşmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 1016-1023.
- Ünal, F. (2020). *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Denetimi ve Yerel Yönetim Ombudsmanı*. Ankara: Sonçağ Akademi Yayıncılık.
- Vasquez, L. M. G. ve Velez, I. S. (2011). Social Media as a Strategic Tool for Corporate Communication. *Revista Internacional de Relaciones Publicas*. 1(2), 157-174.
- Yang, S., Zhao, Y. ve Ma, Y. (2019). Analysis of the Reasons and Development of Short Video Application-Taking Tik Tok as an Example. *2019 9th International Conference on Information and Social Science*, 1-4.
- Yürekli, M. (2022). “*Sosyal Medyanın Aile Üzerindeki Etkisi: Dijital Aile*”, <https://www.haber7.com/yazarlar/mustafa-yurekli/3234916-sosyal-medyanin-aile-uzerindeki-etkisi-dijital-aile> (28.08.2022).